

Udržateľnosť projektov
v súvislosti s uplatňovanou regulačnou politikou a cenovou reguláciou
v oblasti verejných vodovodov a verejných kanalizácií

Vo výročnej správe o vykonávaní OP ŽP za rok 2010 sa v súvislosti s prioritnou osou 1 – Integrovaná ochrana a racionálne využívanie vôd uvádza, že z celkového počtu 318 žiadostí o nenávratný finančný príspevok bolo 166 žiadostí zamietnutých, čo predstavuje 52 %. Na vysoký počet zamietnutých žiadostí AVS poukázala už v minulom roku na 6. zasadnutí Monitorovacieho výboru v rámci prerokovania Výročnej správy OP ŽP za rok 2009 a vo svojom stanovisku požadovala doplniť do výročnej správy podrobnú analýzu dôvodov neschválených a vylúčených žiadostí o NFP, spolu s ich zoznamom a taktiež doplniť návrh opatrení na zvýšenie percenta úspešnosti predkladaných návrhov. Pripomienka AVS bola akceptovaná a minister ŽP súhlasil s požiadavkou zapracovať do správy náčrt opatrení na zvýšenie percenta úspešnosti predkladaných návrhov. Konštatujeme, že obdobne ako v minuloročnej správe, aj v predkladanej výročnej správe za rok 2010 sú v analýze dôvodov neschválenia a vylúčenia žiadostí o NFP uvedené len všeobecné a nekonkrétne informácie, ktoré AVS považuje za nepostačujúce. Vzhľadom na pretrvávajúci nepriaznivý stav, ako aj nízke percento čerpania prostriedkov na prioritnú os 1 (1,71 % – najnižšie čerpanie zo všetkých prioritných osí) AVS aj tohto roku požadovala doplniť do výročnej správy veľmi konkrétne požiadavky, o ktorých akceptácii zatiaľ nemáme informáciu (sú uvedené v pripomienkach AVS). Ak však opäťovne nebudú akceptované, nie je možné očakávať zlepšenie terajšieho hrozivého stavu, zároveň však dochádza k strate časového priestoru na konštruktívny postup.

Východiskovými strategickými dokumentmi v rámci OP ŽP, prioritná os 1 Integrovaná ochrana a racionálne využívanie vôd je Národný program Slovenskej republiky pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd (ďalej len Národný program, Vodný plán Slovenska a Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky (ďalej len Plán rozvoja VV a VK).

AVS opakovane a dôrazne poukazuje na nesúlad medzi uvedenými strategickými dokumentmi, čo má za následok nesúlad s požiadavkami smernice 91/271/ES. V tejto súvislosti poukazuje na nasledovné skutočnosti:

- **Národný program**, ktorý vyžaduje smernica 91/271/ES **nebol** vypracovaný. Existuje len správa z Národného programu, zasielaná každé 2 roky do Bruselu, ktorá obsahuje iba zoznam aglomerácií s údajom o veľkosti jednotlivých aglomerácií a sumárne údaje o nevyhovujúcich aglomeráciách z dôvodu nevyhovujúcich kanalizačných systémov a ČOV. Podrobnejšie údaje o programe pre splnenie požiadaviek smernice 91/271/EHS táto správa z Národného programu neobsahuje,
- Zoznam a veľkosť aglomerácií spadajúcich pod smernicu 91/271/EHS uvedený v Národnom programe **nie je totožný** so zoznamom a veľkosťou aglomerácií, ktoré sú uvedené v Pláne rozvoja VV a VK. **Ide o dva rozdielne strategické dokumenty.**
- Vodný plán Slovenska obsahuje návrh na vybudovanie, resp. intenzifikovanie ČOV a dobudovanie verejných kanalizácií, ktorý však nie je možné porovnať s Národným programom. Vodný plán Slovenska **sa odvoláva na obidva** uvedené strategické dokumenty **súčasne.**

Táto skutočnosť vyvoláva v praxi zmätok a **podľa nášho názoru je jedným z vážnych dôvodov zamietnutých žiadostí o NFP, resp. v neskoršom období pri revízii použitia finančných prostriedkov toto môže byť dôvodom na ich vrátenie.** Dokazuje to aj konštatovanie na str. 11 výročnej správy, kde medzi dôvodmi zamietnutia žiadosti je uvedené aj „nezaradenie miesta realizácie projektu medzi aglomerácie nad 10 000 EO, ktoré sú v súlade s Národným programom SR“.

Mimoriadne závažným problémom však je, že projekty vodárenských spoločností predložené na financovanie z Kohézneho fondu podľa hodnotenia EK **nesplňajú základnú podmienku – udržateľnosť.** V tomto prípade je udržateľnosť posudzovaná ako **schopnosť projektu zabezpečiť projektu** prostredníctvom kumulovaného peňažného toku, ktorý je dostatočný na to, aby obnova mohla byť financovaná v priebehu sledovaného horizontu (t.j. 30 rokov prevádzkovania) ako aj na konci horizontu. V tejto súvislosti sme v máji t.r. zaznamenali snahu sekcie environmentálnych programov a projektov MŽP SR získavať od niektorých vodárenských spoločností údaje (v nadväznosti na prípravu doplňujúceho stanoviska EK k projektom s celkovým nákladom nad 50 mil. EUR). Je potrebné dôrazne upozorniť, že ak by aj získané údaje potvrdzovali kladný výsledok hospodárenia vo všetkých rokoch časového horizontu vykonania finančnej analýzy (t.j. investičná a prevádzková fáza), potvrdzovalo by to len skutočnosť, že príslušný analyzovaný vodárenský subjekt predpokladá dosahovať kladný hospodársky výsledok. Nepotvrdzuje to ten sledovaný fakt, **či projekt ako taký je „udržateľný“**, môže to napríklad potvrdzovať aj to, že uplatnením krížových dotácií neefektívneho projektu z ekonomicky efektívnejších vodárenských činností nedôjde k zápornému výsledku hospodárenia spoločnosti.

Podľa posúdenia EK nedosahovanie udržateľnosti projektov je spôsobené cenovou reguláciou, ktorá neumožňuje tvorbu taríf, ktoré zodpovedajú plnému krytiu nákladov vrátane nákladov obnovy. Plné krytie nákladov je požadované aj článkom 9 Rámcovej smernice o vodách.

AVS minimálne štyri roky upozorňuje na obchádzanie tohto článku 9 RSV, najmä na nedôsledne urobenú ekonomickú analýzu, ktorá neposkytla potrebné podklady pre taký návrh cenovej politiky, ktorý by mohol zabezpečovať presadenie princípu návratnosti nákladov za vodohospodárske služby. Návrh správne koncipovanej cenovej politiky sa mal následne premietnuť do regulačnej politiky štátu uskutočňovanej cez URSO. Takýto návrh cenovej politiky bol predložený do vlády v decembri minulého roku a vláda ho schválila v januári tohto roku (uznesenie vlády 17/2011 z 12. 1. 2011), a to napriek zásadným pripomienkam AVS, a v tom čase už známym výhradám Európskej komisie.

Na nedostatky v oblasti regulačnej politiky AVS opakovane a dostatočne dôrazným spôsobom upozorňovalo nielen MŽP SR, ale aj regulátora, a to v pripomienkach k „Návrhu regulačnej politiky pre regulačné obdobie od 1.1. 2012 do 31.12. 2016, ktorý vypracovala Rada pre reguláciu, podľa § 8 ods. 2 a § 12 ods. 2 zákona č. 276/2001 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj v pripomienkach k „Správe o vodnom hospodárstve v Slovenskej republike v roku 2009“

Problém nedostačujúceho finančného krytia opodstatnených nákladov (investičných aj prevádzkových) na splnenie záväzkov štátu na úseku odkanalizovania a čistenia komunálnych odpadových vôd nie je teda podľa nášho názoru náležite riešený a podľa našich vedomostí

nebola o tomto stave oficiálne informovaná ani súčasná vláda SR, ani nie sú definované zdroje na dofinancovanie Národného programu. Čo sa týka vodárenských spoločností, tieto sú v stave hlbokého nedofinancovania, keď uplatňovanou cenovou reguláciou ich tržby nevykrývajú nielen alikvotnú časť potrieb Národného programu, ale často ani opodstatnené prevádzkové náklady, resp. náklady na pripravovanú obnovu vodárenskej infraštruktúry. Toto je zdokumentovateľné nižšie uvedeným vývojom hospodárenia vodárenských spoločností za roky 2004 až 2009 (oficiálne údaje za r. 2010 t.č. nie sú k dispozícii):

/ tis. € /	2004	2005	2006	2007	2008	2 009
Výnosy za vodné a stočné	238 930	305 550	327 690	319 691	314 081	342 489
Ekonomicky oprávnené náklady	270 364	279 227	358 063	318 330	302 463	343 898
Celkový zisk po zdanení	9 859	23 700	16 896	9 759	6 838	- 7 184

Naviac, v správe o Národnom programe sa okrem iného uvádza, že na realizáciu Národného programu chýba cca 2 mld. € (Národný program z júna 2008 – aktualizácia k 31.12. 2008, tabuľka č. 5 na str. 17 v kolónke celkové nezabezpečené finančné náklady v mil. Sk v CÚ 2008 – 61 390 t.j. 2,037 mld Eur), čo v súvislosti s vyššie uvedeným problémom udržateľnosti projektov zvyšuje mieru kritického stavu v nedofinancovaní potrieb vodárenstva.

Uvedený nepriaznivý stav je zapríčinený aj tým, že si MŽP SR (ako kompetentný orgán na implementáciu RSV vrátane jej čl. 9) neuplatňuje v dostatočnej miere zákonom vymedzené kompetencie a povinnosti v oblasti regulačnej politiky. Ide o ustanovenia, vyplývajúce z:

- § 59 ods. 1 písm. u) zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách v znení neskorších predpisov, podľa ktorého „Ministerstvo vykonáva ekonomickú analýzu využívania vôd a vypracuje do roku 2010 návrh cenovej politiky a predloží vláde na schválenie podľa §78a“.
- § 12 ods 2 zákona č. 276/2001 Z.z. o regulácii v siet'ových odvetviach, podľa ktorého „Rada pre reguláciu vypracuje návrh regulačnej politiky na nastávajúce regulačné obdobie, ktorého súčasťou je aj zhodnotenie predchádzajúceho regulačného obdobia z pohľadu dosiahnutej transparentnosti trhu a vplyvu cenovej regulácie na trh, zhodnotenie potreby ďalšej regulácie, ako aj návrh koncepcie rozsahu cenovej regulácie a návrh spôsobu vykonávania cenovej regulácie; tento návrh predloží Rada pre reguláciu do 15. marca kalendárneho roka na nasledujúce regulačné obdobie ministerstvu a Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky a súčasne ho uverejní na internetovej stránke úradu. Ministerstvo posúdi súlad tohto návrhu so zámermi energetickej politiky; Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky posúdi súlad tohto návrhu so zámermi vodohospodárskej politiky a svoje stanovisko zašle ministerstvu do 15. apríla bežného kalendárneho roka. Ak je návrh **v súlade so zámermi energetickej politiky a zámermi vodohospodárskej politiky, ministerstvo návrh odsúhlasí** a oznámi to úradu do 30. apríla kalendárneho roka“.

Vzhľadom na vyššie uvedené považujeme za žiaduce, aby MŽP SR využilo svoje zákonné možnosti a aktívne, nielen formálne, vstupovalo do cenových rozhodnutí tak, aby zabezpečovalo plnenie štátnych záväzkov. Súčasne by tým nastala pre MŽP aj spätná väzba o ekonomickej realite požiadaviek, ktoré vznáša voči subjektom vodárenstva.

Záver:

Asociácia vodárenských spoločností požaduje od Monitorovacieho výboru OP ŽP prijať uznesenie, v ktorom zaviazne ministra ŽP a príslušné odborné útvary MŽP SR bezodkladne sa s danou situáciou komplexne zaoberať a v úzkej spolupráci s dotknutými subjektmi (najmä ÚRSO a AVS) prijať vo vzťahu k regulačnej politike a cenovej regulácii nevyhnutné opatrenia na riešenie identifikovaných problémov, s cieľom zabezpečiť udržateľnosť projektov dôsledným naplnením čl. 9 RSV .

V Bratislave, 23.5.2011

Ing. Daniel Gemeran,
člen Monitorovacieho výboru OP ŽP
a predseda správnej rady AVS